

**Průzkum podmínek studia studentů se zdravotním handicapem
na vysokých školách v ČR 2009**

Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové

Říjen 2009, Praha

Úvod

Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové (VDV) pomáhá lidem, kteří se pro svůj nepříznivý zdravotní a sociální stav těžko začleňují do společnosti. Ochrana práv lidí se zdravotním handicapem, dětí, seniorů či lidí sociálně znevýhodněných stojí na předním místě pozornosti VDV.

Od roku 1995 se VDV v programu vzdělávání dlouhodobě zaměřuje na pomoc studentům se zdravotním postižením. V rámci společného projektu Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a Československé obchodní banky, a.s. „Fond vzdělání“ jsou poskytována stipendia studentům se zdravotním nebo sociálním handicapem, kteří studují na středních, vyšších odborných a vysokých školách. Součástí projektu je systematické sledování vývoje podmínek studia pro handicapované studenty na školách v ČR a propagace příkladů dobré praxe.

V letech 2009 – 2010 Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové realizuje osvětovou kampaň „Kroky k integraci“, která je zaměřena na integraci lidí s handicapem do společnosti a k zpřístupnění českých škol pro mladé lidi se zdravotním postižením.

Rovný přístup ke vzdělání – součást vyrovnávání příležitostí

Problematika vyrovnávání příležitostí života osob se zdravotním postižením neopomenutelně zahrnuje i právo na vzdělání, a návazně pak i odpovídající pracovní uplatnění. Rovný přístup ke vzdělání je základním předpokladem pro sociální začleňování a nezávislost osob se zdravotním postižením.

Lidé se zdravotním postižením mají nižší vzdělání

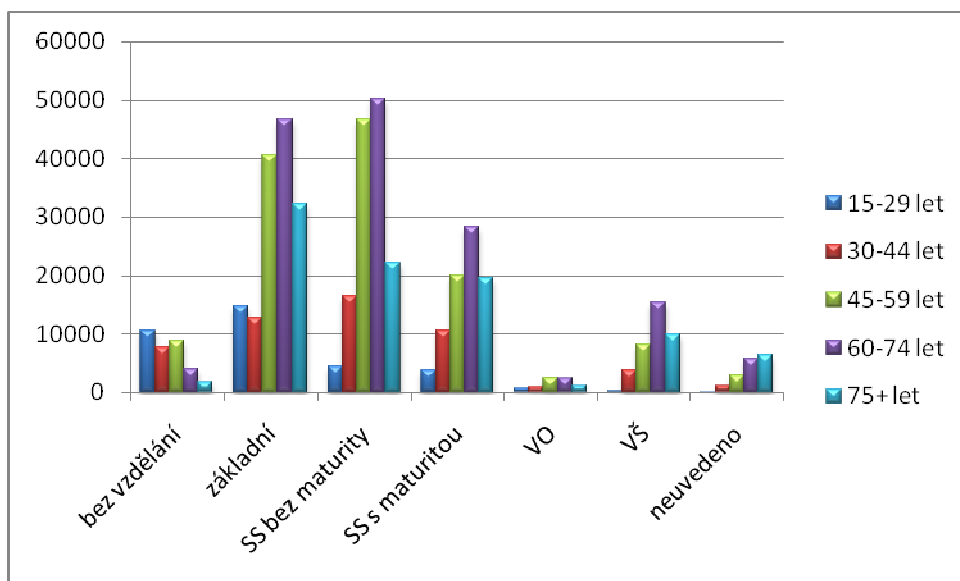
Podle odhadů ČSÚ z roku 2007 žije v České republice 1 015 548 osob se zdravotním postižením, které tvoří 9,87 % celé populace ČR. Jejich vzdělanostní struktura je horší než u populace jako celku. Podíl osob se středoškolským vzděláním s maturitou dosáhl u zdravotně postižených 20 %, zatímco v celkové populaci 27%.

Vysokoškolské vzdělání má pouze 8 % mužů a 5 % žen se zdravotním postižením

Zhruba třetina mužů se zdravotním postižením má pouze základní vzdělání. Druhou nejpočetnější skupinu - 30 % - představují muži se středním vzděláním bez maturity. Vysokoškolské vzdělání má 8% mužů se zdravotním postižením.

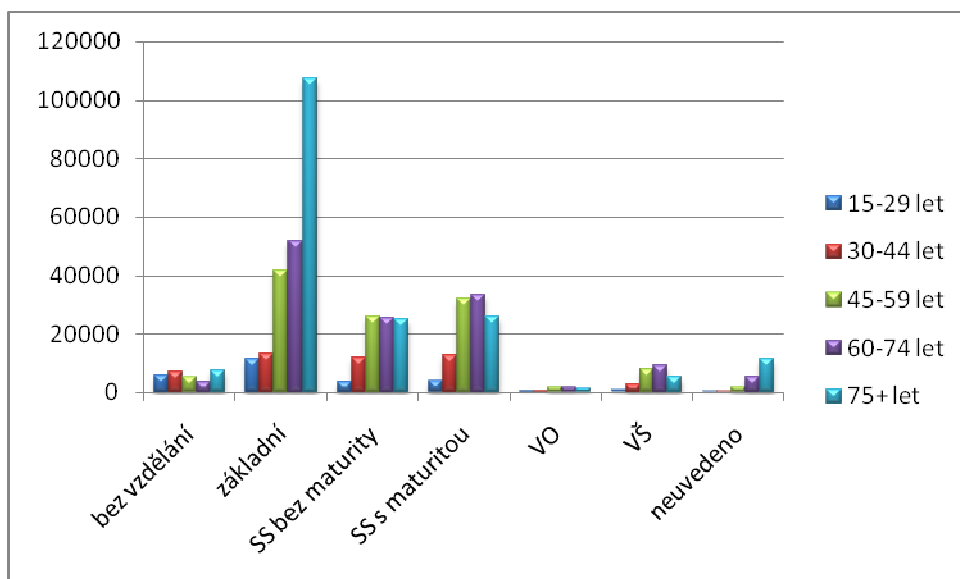
Mezi ženami mají více než dvě pětiny zdravotně postižených základní vzdělání (45 %) a jedna pětina (21 %) s úplným středním vzděláním s maturitou. Vysokoškolského vzdělání dosáhlo 5 % žen se zdravotním postižením (zdroj: ČSÚ, 2007).

Vzdělání zdravotně postižených osob podle věku a pohlaví – muži

Zdroj: ČSÚ, 2007

Vzdělání zdravotně postižených osob podle věku a pohlaví – ženy

Zdroj: ČSÚ, 2007

Záměr průzkumu

Cíl průzkumu – zjistit podmínky studia osob se zdravotním postižením

Průzkum byl zaměřený na zjištění počtu vysokoškolských studentů se zdravotním postižením a jejich podílu na celkovém počtu studujících v akademickém roce 2008/2009. Dále byly zkoumány podmínky studia handicapovaných studentů, úroveň a rozsah opatření zaměřených na integraci a pomoc handicapovaným na školách.

Dotazníkové šetření

Průzkum byl realizován formou dotazníku, který byl v květnu 2009 elektronickou poštou rozeslán zástupcům vysokých škol (rektorátu) a fakult (děkanátu a studijnímu oddělení). Celkem bylo osloveno 73 vysokých škol v ČR (státní vysoké školy a soukromé vysoké školy). Na dotazníkové šetření reagovalo 25 vysokých škol, z nichž 23 vyplnilo dotazník kompletně (z toho 14 státních a 9 soukromých vysokých škol)¹.

---

¹ Kompletně dotazník vyplnily: Akcent College, Česká zemědělská univerzita v Praze, České vysoké učení technické v Praze, Filmová akademie Miroslava Ondříčka v Písku, Janáčková akademie múzických umění v Brně, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Literární akademie, Masarykova univerzita, Metropolitní univerzita Praha, o.p.s., Moravská vysoká škola Olomouc, o.p.s., Ostravská univerzita v Ostravě, Policejní akademie ČR v Praze, Škoda auto a.s. Vysoká škola, Univerzita Hradec Králové, Univerzita Pardubice, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Vysoká škola ekonomická, Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., Vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s., Vysoká škola sociálně-správní, Vysoké učení technické v Brně, Západočeská univerzita v Plzni

Výsledky průzkumu

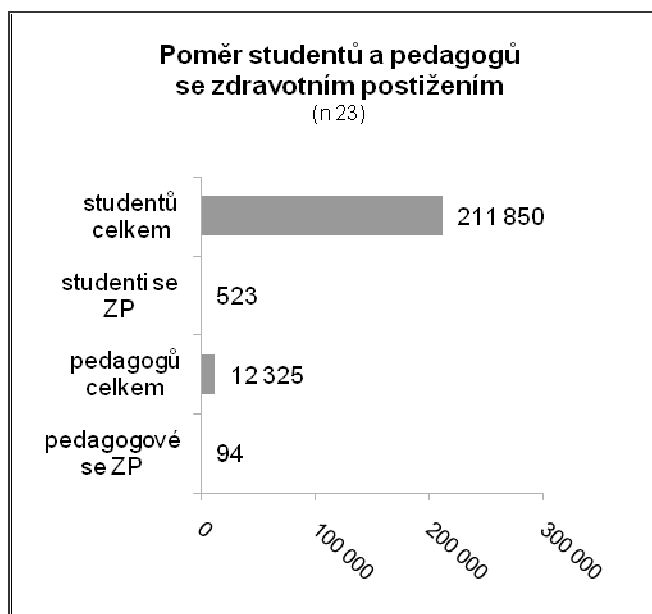
Průzkum pokrýl 58 % studujících v ČR

Přestože návratnost dotazníku dosáhla 34 %, šetření pokrýlo 58 % vysokoškolsky studujících v ČR. Podle údajů ČSÚ studovalo v roce 2008 na státních vysokých školách 319 615 studentů a na soukromých 40 939. Do průzkumu byly zahrnuty vysoké školy, na nichž studovalo celkem 211 850 studentů.

Z uvedených čísel lze odvozovat, že na dotazník odpověděly školy s vyšším počtem studentů, pro které byla motivací pro vyplnění dotazníku také ta skutečnost, že nadpoloviční většina z nich se systematicky zabývá problematikou integrace studentů se zdravotním handicapem: téměř 60 % zkoumaných škol má specializovaná centra či střediska pro pomoc studentům se specifickými nároky a 58 % škol realizuje projekty na podporu studentů se zdravotním postižením.

0,2 % vysokoškoláků má zdravotní postižení

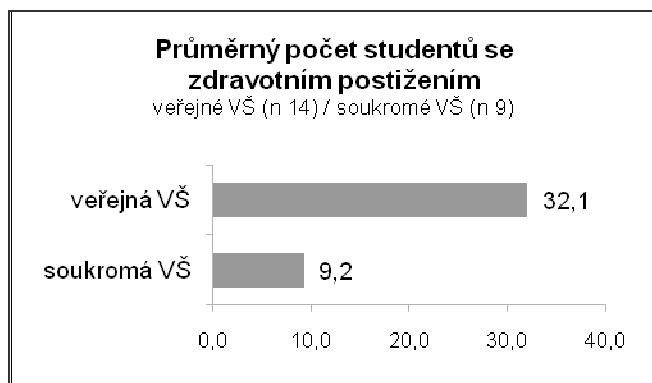
Zkoumaný vzorek obsahoval celkem 211 850 vysokoškolských studentů, z nichž 523 studentů byli se zdravotním postižením². Z této statistiky vyplývá, že handicapovaní studenti tvořili 0,2 % všech studujících.

Podle typu zdravotního postižení 46 % handicapovaných studentů mělo tělesné, 28 % sluchové a 26 % zrakové postižení. Průzkum se nezaměřil na studenty s psychickými či mentálními poruchami a s chronickým či neurologickým onemocněním (tato postižení tvoří polovinu všech druhů postižení v ČR), kteří jsou na vysoké škole evidováni pouze v případě, pokud student sám požádá o zohlednění svých speciálních potřeb při studiu.

² Pro účely průzkumu se zdravotním postižením rozumí zrakové, sluchové a tělesné postižení

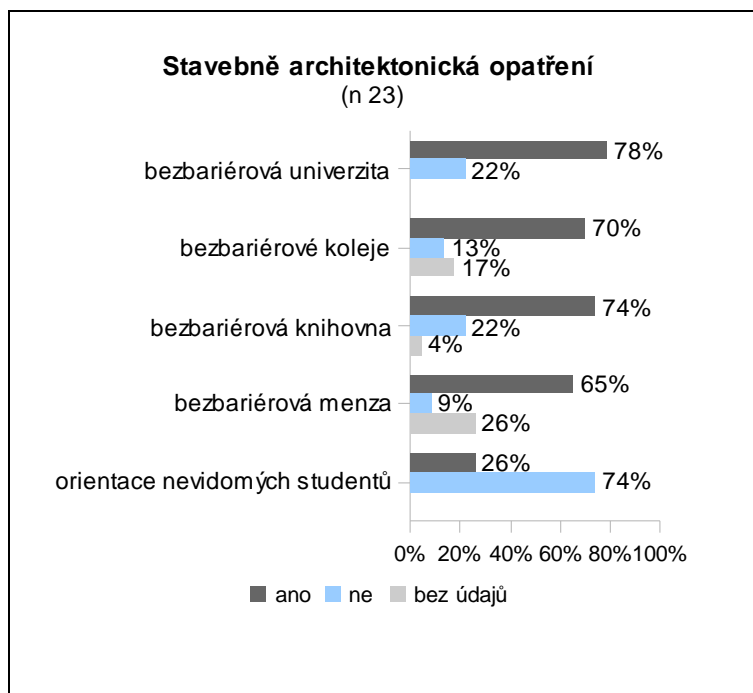
85 % handicapovaných studentů studuje na státních vysokých školách. To znamená, že na jednu státní vysokou školu v průměru připadá 32 handicapovaných studentů, zatímco na jednu soukromou vysokou školu pouze 9 studentů. Nejvyšší počet studentů se zdravotním handicapem mezi státními vysokými školami byl zaznamenán na Masarykově univerzitě v Brně (296 studentů) a mezi soukromými univerzitami na Metropolitní univerzitě Praha, o. p. s. (66 handicapovaných studentů).

Ve zkoumaných vysokých školách působí celkem 12 325 pedagogických pracovníků, z nich 94 má zdravotní postižení (tj. 0,7 %).

Stavebně architektonická opatření na školách

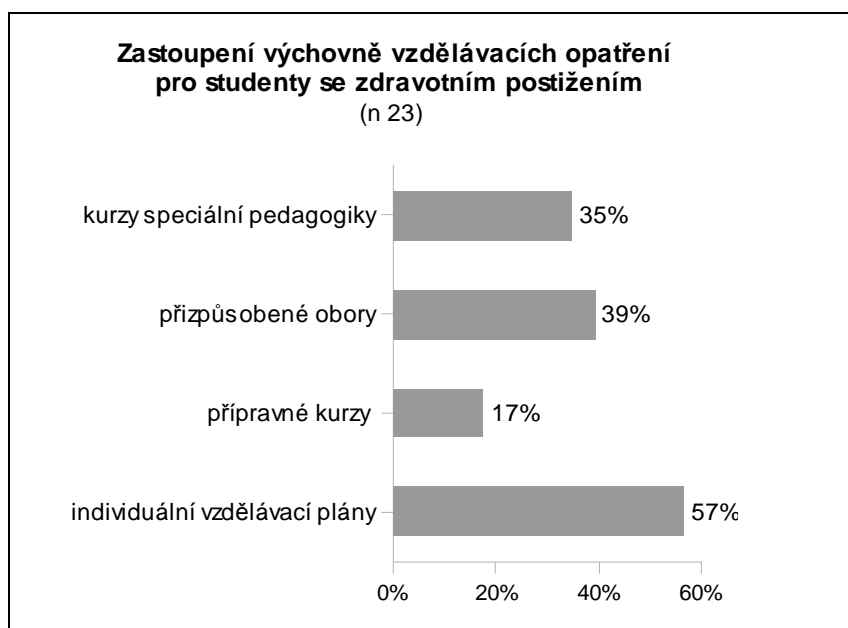
78 % dotazovaných škol uvedlo, že jejich budovy jsou uzpůsobené pro vstup a pohyb studentů s postižením pohybového ústrojí, v 65 % probíhá výuka v bezbariérových budovách. 69 % škol uvedlo, že disponují bezbariérovými kolejemi, a v 73 % mají bezbariérové knihovny a 65 % bezbariérovou menzu.

Počet a rozsah výchovně vzdělávacích opatření

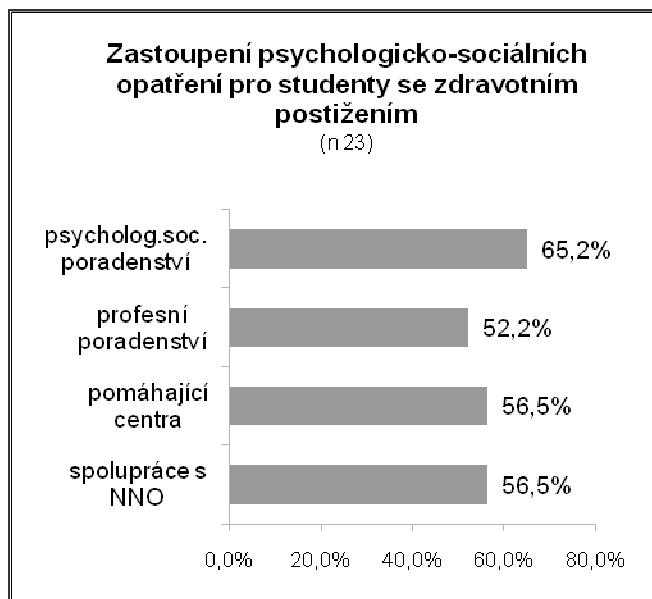
V oblasti výchovně vzdělávací byly zkoumány čtyři typy opatření: přípravné kurzy, individuální vzdělávací plány, kurzy speciální pedagogiky a přizpůsobené handicapovaným obory. 35 % škol uvedlo, že pořádají kurzy speciální pedagogiky, 39 % nabízí obory přizpůsobené handicapovaným, přípravné kurzy pro zdravotně postižené studenty realizuje 17 % škol a 57 % škol umožňuje zdravotně postiženým studentům studovat dle individuálních vzdělávacích plánů.

Všechny čtyři typy opatření zavedlo 8,7 % škol, nejméně dva typy 39 % škol a zbývající školy mají v 50 % zavedeno jedno opatření a v 50 % žádné opatření.

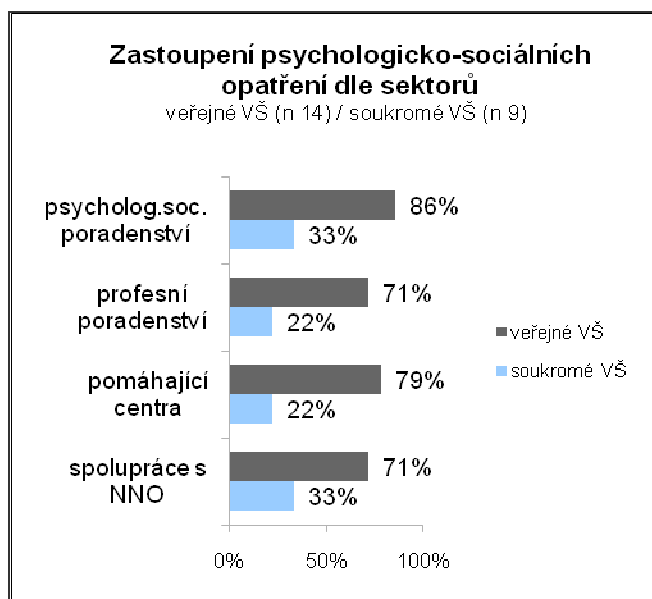

Kurzy speciální pedagogiky jsou na státních vysokých školách realizovány v 60 % škol, na soukromých vysokých školách pouze u 11 % z nich. Přizpůsobené obory handicapovaným vykazuje 36 % státních a 44 % soukromých škol. Přípravné kurzy realizují pouze státní vysoké školy, a to 29 % z nich. Podle individuálních vzdělávacích plánů mohou handicapovaní studenti studovat na 64 % státních a 44 % soukromých vysokých škol.

Psychologicko – sociální opatření

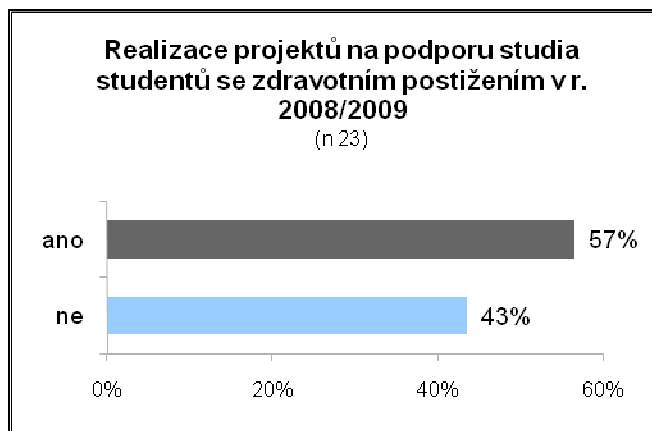

Psychologicko-sociální poradenství (psychologické poradenství, psychologické poradenství navazující na profesní poradenství) realizuje 65 % škol. Profesní poradenství handicapovaným studentům poskytuje 52 % škol. Speciální centra či střediska zřizovaná školami na pomoc studentům se speciálními potřebami (tzv. pomáhající centra) zřídilo 56 % škol. S neziskovými organizacemi podporujícími lidi se zdravotním postižením spolupracuje 56 % škol. Všechna tato opatření realizují v převážně míře státní vysoké školy a pouze třetina soukromých vysokých škol.

Realizace projektu na podporu studia studentů se zdravotním postižením

57 % vysokých škol uvedlo, že v akademickém roce 2008/2009 realizovalo projekt se zaměřením na handicapované studenty. Uvedené projekty směřovaly na podporu integrace studentů se zdravotním postižením, na poskytování stipendií handicapovaným studentům, asistenční službu nebo stavební úpravy budov při budování bezbariérového přístupu.

Závěr

Vysoké školy v ČR usilují o integraci handicapovaných studentů. Při školách fungují centra a střediska pro pomoc studentům se speciálními potřebami, školy realizují řadu projektů se zaměřením na integraci handicapovaných studentů. Z celkového počtu odpovědí na zasláný dotazník pouze 2 vysoké školy uvedly, že z důvodu velmi specifického zaměření školy neumožňují studium lidem se zdravotním handicapem (studium na těchto školách je podmíněn zdravotní způsobilostí ucházeče).

Na straně druhé i přes značný rozsah opatření směřujících k umožnění studia handicapovaným studentům je podíl vysokoškolských studentů se zdravotním postižením stále nízký (0,2 %). Důvodem pro to je pravděpodobně skutečnost, že řada handicapovaných mladých lidí je již vyloučena z možnosti studovat na vysoké škole kvůli svému neukončenému středoškolskému vzdělání. Vysoké školy uvádějí jako jeden z důvodů daného stavu nedostatek finančních prostředků a také skutečnost, že z celkového počtu osob, jimž byl přiznán statut osoby se zdravotním postižením, jen menší část uvádí toto postižení do souvislosti se svým studiem.

Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové

Senovážné náměstí 2

111 21 Praha 1

Tel.: 224 217 083

www.vdv.cz vdv@vdv.cz

Děkujeme všem, kteří se podíleli na vzniku průzkumu:

Příprava dotazníku	Bc. Magdalena Pozdníková Bc. Markéta Pourová Mgr. Bohuslava Skořepová
Zpracování dat	Mgr. Martin Kameník
Komentář	Mgr. Monika Granja
Jazykové korektury	Ing. Irena Šatavová

Hlavní partneři projektu:

Partneři projektu:

